

**Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії**

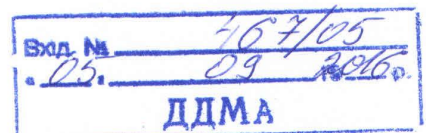
ВІДГУК

*офіційного опонента – кандидата економічних наук
Бурцевої Олени Єгорівни –
на дисертаційну роботу Саєнко Ольги Миколаївни
на тему «Стратегія економічного розвитку фармацевтичної галузі»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством*

Актуальність теми дослідження

Фармацевтична галузь посідає важливе місце в економіці України, оскільки від її стану та розвитку залежить національна гуманітарна та економічна безпека держави. Демократизація суспільства, інтеграція України до ЄС та світового співтовариства, глобалізація економіки, незадовільний стан здоров'я та забезпечення населення лікарськими засобами, низька соціально-економічна ефективність використання ресурсів охорони здоров'я та фармацевтичної галузі визначають необхідність уваги до підвищення економічної ефективності виробництва (імпорту) фармацевтичної продукції, функціонування фармацевтичного ринку і одночасно – забезпечення доступності і якості лікарських засобів та товарів медичного призначення для населення.

З огляду на сказане та виходячи зі сучасних політичних та соціально-економічних обставин, виникає гостра потреба в удосконаленні теоретичних положень, методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії економічного розвитку фармацевтичної галузі України і розробки дієвого механізму її реалізації. Вищевикладене дає підстави стверджувати, що тема дисертації Саєнко Ольги Миколаївни є актуальною та має важливе теоретичне і практичне значення.

Цей висновок підтверджується також тим, що дисертацію виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії МОН України за темою «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макро- і мікрорівні» (реєстраційний номер 0114U003938, 2015–2016 рр.), в рамках якої автором на основі проведення аналізу стану фармацевтичної галузі запропоновано механізми реалізації стратегії її економічного розвитку; та Донецького державного університету управління МОН України за темою «Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів та підприємств» (номер державної реєстрації 0113U005211, 2013–2014 рр.), в межах якої автором обґрунтовано концептуальні положення стратегії економічного розвитку фармацевтичної галузі і виявлено передумови її формування і реалізації з урахуванням реалій України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Визначення мети дисертації та послідовне вирішення сформульованих відповідно до неї завдань дали змогу авторові отримати нові обґрунтовані наукові результати, які свідчать про досягнення поставленої мети дослідження та про наявність предмету для публічного захисту.

Отримані автором наукові результати, висновки та рекомендації ґрунтуються на критичному аналізі та узагальненні наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених з проблематики дослідження. Сформульовані в дисертації наукові положення, розроблені висновки та пропозиції базуються на глибокому дослідженні стану фармацевтичної галузі України, передумов її економічного розвитку, методів державного регулювання фармацевтичної галузі; особливостей її функціонування і розвитку.

Тему дослідження розглянуто автором всебічно і докладно.

Обґрунтованість та достовірність концептуальних положень і результатів підтверджується використанням значного обсягу аналітичних матеріалів,

критичною оцінкою широкого спектру законодавчих та нормативно-правових актів, застосуванням сучасних методів і прийомів проведення економічних досліджень, серед яких слід виділити: метод теоретичного узагальнення, порівняння, синтезу; абстрактно-логічний метод; статистичного й економічного аналізу, методи експертної оцінки і нейромережевого моделювання.

Висновки є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи і повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження та можливі результату їхнього впровадження.

Наукова новизна результатів дослідження

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретичні засади формування стратегії економічного розвитку фармацевтичної галузі» автором проведено узагальнення особливостей і розвитку фармацевтичної галузі, які в подальшому визначають підстави для створення передумов державного регулювання фармацевтичної галузі як механізму соціально-економічного управління (с. 26-30).

До безумовних переваг роботи слід віднести запропоноване в роботі групування методів державного регулювання фармацевтичної галузі, яке дозволило авторові врахувати не тільки методи забезпечення доступності і якості лікарських засобів для населення, а ще і методи впливу на рівень доходів фармавиробників та аптечних закладів (с. 35-36).

В роботі запропоновано удосконалення концептуальних положень, в основі яких лежить принцип забезпечення рівня достатності доходів фармавиробників і аптечних закладів з урахуванням імперативу надання населенню доступних ЛЗ прийняттого рівня якості і методологія оптимізації суспільного добробуту. Зазначені положення зведено в ієрархію теоретичних передумов, методичних підходів та інструментальних засобів обґрунтування змісту згаданої стратегії та механізму її реалізації (с. 54-57).

На увагу заслуговують аналіз стану та динаміки фармацевтичного ринку, інституційних особливостей та механізмів фінансування витрат на ЛЗ

в Україні за умов сьогодення (с. 70-85).

Автором виділено та ґрунтовно підтверджено аналізом економічних показників позитивні та негативні результати державного регулювання розвитку фармацевтичної галузі України та співставлено їх з результатами міжнародного досвіду регулювання досліджуваної галузі (с. 98-118).

Науковою новизною відрізняється, насамперед, запропонована стратегія економічного розвитку фармацевтичної галузі (с. 120-135) та розроблений механізм її реалізації, в рамках якого визначено заходи з реалізації завдань стратегії, які передбачають використання адміністративно-організаційних, технічних, правових, валютно-фінансових методів, методів регулювання цін. Зазначені заходи згруповані в інформаційно-аналітичний блок, блоки стимулювання виробництва, зміцнення зв'язку між наукою та практикою; технічно-правовий; фінансового забезпечення; державного програмування й управління державними закупівлями; оподаткування (с. 151-167).

Повнота викладення основних результатів дослідження в опублікованих працях

За результатами дослідження автором опубліковано 15 наукових праць, в т.ч. 7 статей у наукових фахових виданнях (з них одна стаття – у виданні включеному до міжнародних наукометричних баз), 8 – в інших виданнях, сім тез за результатами науково-практичних конференцій. Загальний обсяг опублікованого матеріалу становить 5,34 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 5,08 ум.-друк. арк.

Зміст автореферату достатньо повно розкриває основні положення дисертації, отримані нові наукові результати, висновки та пропозиції.

Практичне значення результатів та висновків дисертації, пропозиції щодо їх використання

Теоретичні положення, викладені у дисертації, доведені до рівня практичних рекомендацій щодо формування і реалізації стратегії

економічного розвитку фармацевтичної галузі. Зокрема, аналітичне забезпечення визначення передумов формування змісту та механізмів реалізації стратегії економічного розвитку фармацевтичної галузі України, рекомендації щодо змісту цієї стратегії та механізму її реалізації, науково-методичний підхід до оцінки результативності регуляторного впливу використано в діяльності Департаменту економіки та фінансової політики Міністерства охорони здоров'я України, Департаменту охорони здоров'я Донецької обласної державної адміністрації, у навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії та Донецького національного медичного університету імені М. Горького МОЗ України.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Відзначаючи позитивні сторони роботи та авторський підхід до вирішення поставленої проблеми, слід звернути увагу на певні недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації.

1. В теоретичній частині роботи автором ґрунтовно доведено, що об'єктом державного регулювання функціонування і розвитку фармацевтичної галузі постає сукупність процесів виробництва, розподілу, обміну та споживання лікарських засобів належної якості, достатнього асортименту й прийнятної ціни та сукупність процесів та механізмів діяльності суб'єктів, які беруть участь у зазначених процесах. Також до складу відповідного предмету автор відносить створення умов та механізмів перебігу зазначених процесів, які забезпечать економічну вигоду, а саме, достатній рівень доходу виробникам ЛЗ та аптечним мережам. Разом з тим, рівень достатності доходів в теоретичній частині обґрунтовується на основі кількісних показників, тоді як в рамках інформаційно-аналітичного забезпечення (п. 3.3) використовуються суб'єктивні оцінки даного показника, що певним чином суперечить елементам розроблених концептуальних положень.

2. В подальшому автор вказує на те, що необхідно здійснювати вибір

оптимальних методів регуляторного впливу для реалізації стратегічної складової забезпечення економічного розвитку фармацевтичної галузі. На наш погляд, було б доцільно акцентувати більш увагу тому, за яким критерієм, або критеріями потрібно здійснювати вибір цих методів.

3. Віддаючи належне наведеним в роботі складовим механізму реалізації стратегії економічного розвитку фармацевтичної галузі, їх повноті та змістовності слід зазначити, що механізм реалізації запропонованої економічної стратегії розвитку фармацевтичної галузі не має цілісного вигляду і розглядається лише в часткових фрагментах.

4. Дисертант в власному дослідженні враховує ситуаційний характер формування і реалізації стратегії економічного розвитку фармацевтичної галузі, однак ситуаційний підхід передбачає при розгляді стратегічних заходів опис сценаріїв розгортання подій, щонайменше в абстрактних поняттях «оптимістичний», «песимістичний», «нейтральний». Використання сценарного підходу додало б більшої реалістичності і зазначеній стратегії, і механізму її реалізації.

5. Дисертантом докладно проаналізовано міжнародний досвід формування моделей державного регулювання фармацевтичного ринку, однак такий аналіз доцільно було б доповнити більш прискіпливою увагою до методів економічного стимулювання саме фармацевтичних виробників.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань

Зміст дисертації поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему «Стратегія економічного розвитку фармацевтичної галузі» відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Обсяг, новизна виконаних Саєнко Ольгою Миколаївною досліджень, результати практичного впровадження, повнота висвітлених у друці наукових положень, апробація отриманих результатів у цілому відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертацію написано грамотно, в науковому стилі, її зміст носить пошуково-дослідницький характер, а положення, висновки і рекомендації є достовірними.

У дисертації розроблено теоретичні положення, визначено методичні основи та надано практичні рекомендації, що, у комплексі, дозволило запропонувати стратегію економічного розвитку фармацевтичної галузі України, яка визначає принципи, пріоритетні цілі, завдання та заходи регулювання фармацевтичної галузі, забезпечує відповідність кола стратегічних пріоритетів сучасним проблемам функціонування і розвитку фармацевтичної галузі України, удосконалити організаційно-методичне забезпечення здійснення регуляторної політики щодо неї шляхом створення механізму реалізації стратегії її економічного розвитку, розвинути наукові уявлення стосовно передумов результативності використання відповідних методів державного регулювання.

За змістом і оформленням дисертація на тему «Стратегія економічного розвитку фармацевтичної галузі» відповідає вимогам зазначеним в пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19 серпня 2015 року № 656), а її автор, Саєнко Ольга Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент -
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Міністерства освіти і науки України
(м. Покровськ)

Підпис О.Є.Бурцевої засвідчую
Вчений секретар

О. Є. Бурцева

Н.С. Костюкова